

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

О. О. Вердух, студентка
Л. І. Іщук, к.е.н., доц.
Луцький національний технічний університет

Стан основних засобів підприємств в Україні на сьогоднішній день можна визнати незадовільним, оновлення матеріально-технічної бази виробництва здійснюється низькими темпами, запровадження нових технологій для багатьох підприємств є досить проблематичним. Основна причина такого становища – недостатність фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Від формування джерел фінансування відтворення основних засобів залежить конкурентоспроможність продукції, ефективність діяльності суб'єктів господарювання, розвиток економіки країни в цілому. Тому, відтворення основних засобів стало однією з найактуальніших проблем національної економіки.

Відтворення основних засобів – це процес безперервного їх поновлення у зв'язку з фізичним зносом або так званім «моральним» старінням, спричиненим науково-технічним прогресом, до настання повного фізичного спрацювання. Воно притаманне, перш за все, знаряддям праці й транспортним засобам [1, с. 39]. Важливу роль у забезпеченні процесів відтворення основних засобів відіграють власні джерела фінансування, серед яких одним з визначальних є фонд амортизаційних відрахувань. Однак амортизаційна політика підприємств на цей час недосконалою. Справедливою є критика сучасної амортизаційної політики, висловлена багатьма провідними вченими. Амортизація є найважливішим фінансово-економічним механізмом, який утворює основу сучасної системи регулювання відтворення основних засобів та нематеріальних активів. Це джерело фінансування не оподатковується та зменшує величину оподаткованого прибутку підприємств, не потрібні додаткові витрати, пов'язані з мобілізацією цих коштів. До власних джерел відносять прибуток від основної операційної та іншої операційної діяльності; від фінансово-інвестиційної діяльності та від позареалізаційних операцій. Якщо

амортизаційні відрахування є в наявності усіх підприємств навіть у збиткових то використання прибутку як джерела фінансування відтворення основних засобів можливе тільки за його наявності.

Не менш важливу роль у процесі відтворення основних засобів відіграють зовнішні джерела. До цих джерел відносяться банківські кредити і позики, лізинг, іноземні інвестиції. Ефективність використання основних засобів відіграє важливу роль для діяльності підприємства:

- збільшується економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищується технічний рівень виробництва;

- складаються широкі можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується підвищеним попитом у споживачів;

- збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшення якості промислової продукції та інших показників [2, с. 140].

Рівень використання основних засобів можна представити через ступінь їх зношення, адже в процесі експлуатації вони поступово втрачають свої корисні властивості внаслідок фізичного чи морального старіння. За даними Державного комітету статистики, за 2012 рік найбільший ступінь зносу основних фондів простежувався в галузях транспорту і зв'язку (96,7%); інформація та телекомунікації (63,6); постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (61,9); водопостачання; каналізація, поводження з відходами (59,3); сільського господарства, мисливства, лісовому господарстві (74,9%); промисловості (56,9); будівництві (51,9%) [3]. Оцінка ситуації, яка склалася зараз в Україні, показує, що більша частина споруд, техніки і обладнання українських підприємств зношена фізично і застаріла морально і, тому вимагає заміни. За офіційними даними і експертними оцінками більше 70% основних засобів усіх підприємств країни є застарілими [4, с.175]. Вони вже не забезпечують ефективне і інтенсивне виробництво. А це призводить до великих виробничих витрат. Адже, застосовуючи морально застаріле обладнання, підприємства часто вимушені використовувати морально застарілі

технології, які закладені при створенні цієї техніки. Розглянемо стан основних засобів в Україні за 2010-2013 роках.

Таблиця 1

Вартість основних засобів у 2010-2013 роках

Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна вартість	залишкова вартість	
2010	6648861	1731296	74,9
2011	7396952	1780059	75,9
2012	9148017	2135987	76,7
2013	10401324	2356962	77,3

Здійснюючи оцінку вартості основних засобів в Україні за 2010-2013 роки, потрібно свідчити, що розмір первісної вартості станом на 2013 р. (10401324 млн. грн.) має значну відмінність від показника 2010 р. (6648861 млн. грн.), даний показник збільшився і становить 3752463 млн. грн., це є позитивна тенденція вартості основних засобів підприємств в Україні. Показник ступеня зносу за 2013 р. порівняно з минулим роком зріс на 0,6%, що є негативним чинником у процесі діяльності підприємств [3].

Однією з головних причин, які гальмують оновлення основних засобів в Україні є нестача вільних фінансових ресурсів. За словами провідних українських аналітиків вирішити дану проблему самостійно наша держава поки що не спроможна, тому потрібно шукати інші шляхи. Одним із найефективніших методів оновлення основних фондів країни є залучення іноземних інвестицій. На сьогоднішній день інвестиційна активність підприємств є надзвичайно низькою – обсяги інвестицій, направлених на оновлення основних засобів не перевищують в окремих галузях і 1 %. Важливим напрямком підвищення ефективності використання основних засобів є встановлення оптимального співвідношення між основними й оборотними фондами з урахуванням виробничого напрямку підприємств. Вирішення проблеми підвищення ефективності відтворення основних засобів є одним з основних завдань виробничої діяльності підприємств, від результату якого

залежить їх фінансовий стан та конкурентоспроможність. Підвищення ефективності відтворення основних засобів є одним із головних чинників, який зможе забезпечити в майбутньому ефективне функціонування підприємства в цілому.

Головна проблема, яка дестабілізує вітчизняне виробництво, а з ним і успішне функціонування економіки України, – це високий ступінь зносу основних засобів суб'єктів підприємництва. Для вирішення цієї проблеми, а відтак для подолання кризи виробництва в Україні необхідно стимулювати інвестиції у ті підприємства, які виготовляють основні засоби, у людський капітал, а саме на підготовку провідних фахівців технічних спеціальностей, та забезпечити зниження відсоткових ставок на цільові кредити, а саме – кредити на придбання основних засобів виробничих підприємств. Таким чином головним пріоритетом бюджетної, податкової та грошово-кредитної політики України повинен стати саме розвиток виробництва та в подальшому ефективне відтворення основних засобів.

Список використаної літератури:

1. Євтушенко О. А. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів [Текст] / О. А. Євтушенко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2011. – № 2, Т. 2. – С. 39-42.
2. Онисько С. М. До проблематики формування та відтворення основних засобів на підприємствах. – [Електронний ресурс] / С. М. Онисько, Т. О. Шматковська, О. Г. Агрес // Держава та регіони: Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 2. – С. 139-145.
3. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Маринич І. А. Значення процесу відтворення основних фондів підприємств у підвищенні ефективності їхнього використання / І. А. Маринич, О. В. Кот // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.3. – С. 175-179.